

PRAKSISOVERSIGT · STRAFFERET

Praksisoversigt over mandatsvig (straffeloven § 280)

Misbrug af fuldmagt og varetagelsespligt – gerningsindhold, afgrænsning og strafudmåling

Version 2 Opdateret 7. sep. 2026 27 afgørelser · 2008-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Mandatsvig efter straffelovens § 280 rammer den, der med forsæt til uberettiget vinding påfører en anden formuetab enten ved at misbruge en for ham skabt adgang til at handle med retsvirkning for denne (nr. 1) eller ved i et formueanliggende, som det påhviler ham at varetage, at handle mod den varetagedes tarv (nr. 2). Gerningsindholdet har stået stort set uændret siden borgerlig straffelov af 1930 og er kun ændret én gang – ved indsættelsen af henvisningen til databedrageri i 1985 – men bestemmelsen er subsidiær i forhold til §§ 276-279 a, og afgrænsningen til navnlig underslæb og bedrageri er derfor det klassiske stridspunkt. Praksis samler sig om tre grupper: den betroede medarbejder der misbruger en anvisnings- eller indkøbsfuldmagt, selskabsledelsen der dirigerer selskabets midler til sig selv via fiktive fakturaer, og den offentligt ansatte der lader leverandører betale private indkøb – hvor forsætsbeviset, ikke gerningsbeskrivelsen, som regel afgør sagen.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Mandatsvig forudsætter ingen tilegnelse af en konkret genstand og ingen vildfarelse hos den forurettede – det er tilstrækkeligt, at gerningsmanden misbruger en allerede eksisterende dispositionsadgang eller varetagelsespligt og derved påfører en anden formuetab med forsæt til uberettiget vinding.
- 02** Bestemmelsen er udtrykkeligt subsidiær: § 280 anvendes kun, "for så vidt forholdet ikke falder ind under §§ 276-279 a", og domstolene skal derfor først prøve tyveri, underslæb, bedrageri og databedrageri.
- 03** Sondringen mellem underslæb efter § 278 og mandatsvig efter § 280 beror på, om midlerne kan anses for "betroet" gerningsmanden – er de blot underlagt hans dispositionsmulighed uden at være i hans varetægt, er forholdet mandatsvig.
- 04** Strafferammen er fængsel indtil 1 år og 6 måneder efter § 285, stk. 1, med mulighed for op til 8 år efter § 286, stk. 2, når forholdet er af særligt grov beskaffenhed, og bøde efter § 287, stk. 1, ved mindre strafværdighed.
- 05** Efter Justitsministeriets strafudmålingsudvalgs praksisgennemgang ligger straffene i § 285-sager mellem 14 dages og 1 år og 6 måneders fængsel, mens § 286, stk. 2-sager ligger mellem 1 år og 6 måneder og 7 års fængsel.

- 06** Værdien af det unddragne er den tungest vejende strafudmålingsfaktor; dernæst vægtes forholdenes tidsmæssige udstrækning, tillidsforholdet mellem tiltalte og forurettede, om tiltalte selv opnåede personlig vinding, og om forholdene var planlagte og systematiske.
- 07** Misbrug af offentlig tjeneste eller hverv eller af et særligt tillidsforhold i øvrigt er en selvstændig skærpende omstændighed efter § 81, nr. 8, og vejer i praksis tungt ved mandatsvig begået af ledende embedsmænd.
- 08** Forældelsesfristen følger den anvendte strafferamme: 5 år ved § 280, jf. § 285, stk. 1, og 10 år ved § 280, jf. § 286, stk. 2 – hvorfor spørgsmålet om § 286, stk. 2's anvendelighed ofte er afgørende for, om forholdet overhovedet kan pådømmes.
- 09** Mandatsvig i indkøbsrelationer er fuldbyrdet allerede, når den betroede medarbejder overfører midlerne til leverandørens uregistrerede tilgodehavende med henblik på uvedkommende anvendelse – senere modtagere kan derfor ikke straffes for medvirken til det fuldbyrdede forhold.
- 10** Frifindelser i komplekse mandatsvigssager falder næsten altid på forsætssiden: uklarhed om, hvorvidt den tiltalte indså, at en vare blev betalt med den forurettedes midler, fører til frifindelse, uanset at dispositionen objektivt var uberettiget.
- 11** Betinget straf forekommer selv ved millionbeløb, når tiltaltes personlige forhold, tilbagebetaling, tilståelse, høj alder, alvorlig sygdom eller lang tid siden forholdene taler afgørende derfor – men udgangspunktet ved § 286, stk. 2 er ubetinget fængsel.
- 12** Domfældelse for mandatsvig i erhvervsforhold ledsages rutinemæssigt af rettighedsfrakendelse efter § 79, stk. 2, konfiskation af udbyttet efter § 75, stk. 1, og erstatningsdom til den forurettede virksomhed.
- 13** Landsretten må ikke ændre subsumptionen fra underslæb til mandatsvig uden først at høre parterne; tilsidesættelse af kontradiktionsreglen i retsplejelovens § 928, stk. 2, medfører ophævelse og hjemvisning, uanset at de to bestemmelser er nært beslægtede og har samme strafferamme.

§ 1 Gerningsindholdet i § 280 – to led, ét berigelsesforsæt

Straffeloven § 280 har følgende ordlyd:

For mandatsvig straffes, for så vidt forholdet ikke falder ind under §§ 276-279 a, den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding påfører en anden formuetab

- 1. ved misbrug af en for ham skabt adgang til at handle med retsvirkning for denne eller*
- 2. ved i et formueanliggende, som det påhviler ham at varetage for den anden, at handle mod dennes tarv.*

Bestemmelsen indeholder tre kumulative krav: (i) en forudbestående retsstilling – enten en fuldmagt eller legitimation efter nr. 1, eller en varetagelsespligt efter nr. 2 – (ii) et misbrug af denne retsstilling, der (iii) påfører den anden et formuetab, og som er begået med forsæt til at skaffe gerningsmanden eller andre uberettiget vinding. Mandatsvig hører til berigelsesforbrydelserne, dvs. de forbrydelser, hvor "uberettiget vinding opnås

direkte gennem retsstridig tilføjelse af et tilsvarende formuetaab for forurettede", som Justitsministeriets strafudmålingsudvalg formulerer det i [betænkning nr. 1581/2023 om strafudmåling, bind III, s. 228](#). Der kræves derfor berigelsesforsæt – det er ikke nok, at gerningsmanden groft har tilsidesat sine forpligtelser.

Sondringen mellem de to led er praktisk vigtig. **Nr. 1** dækker den, der har en formel adgang til at binde en anden: anvisningsfuldmagten, indkøbsbeføjelsen, det firmahæftende betalingskort, prokuraen. **Nr. 2** dækker den, der uden nødvendigvis at have en formel fuldmagt har en pligt til at varetage en andens formueanliggende – bestyrelsesmedlemmet, formueforvalteren, den ansatte med dispositionsansvar. Straffelovrådet formulerede i [betænkning nr. 1032/1985 om datakriminalitet, s. 53](#) forskellen således, at nr. 2 "handler om tilfælde, hvor nogen i medfør af sin ansættelse eller en særlig aftale har en pligt til at varetage et formueanliggende for en anden", og at bestemmelsen om mandatsvig i det hele taget "kan anvendes i tilfælde, hvor en person i et ansættelsesforhold m.v. forvolder vinding og tab, uden at forholdet kan betegnes som forbrug af betroede penge".

Gerningsindholdet har i det væsentlige stået uændret siden straffeloven af 15. april 1930. Den eneste ændring skete ved **lov nr. 229 af 6. juni 1985** om datakriminalitet, hvor § 279 a om databedrageri blev tilføjet rækken af primære berigelsesforbrydelser i § 280's indledning. Af lovforarbejderne fremgår, at ændringen alene var en konsekvensændring, der "ændrer henvisning i § 280 til at omfatte den nye § 279 a", og som fulgte Straffelovrådets udkast. Straffelovrådet forudsatte, at den nye § 279 a "formentlig vil betyde, at størstedelen af de sager om datakriminalitet, som efter gældende ret er henført til § 280, i fremtiden vil blive henført under den nye bestemmelse" – jf. [betænkning nr. 1032/1985, s. 57](#).

LOV

[Straffeloven § 279a](#)[Straffeloven § 280](#)

Subsidiariteten: afgrænsningen til underslæb, bedrageri og § 2 databedrageri

§ 280 anvendes kun, når forholdet ikke falder ind under §§ 276-279 a. Afgrænsningen har derfor karakter af en trinfølge, hvor mandatsvig er opsamlingsbestemmelsen.

Bestemmelse	Kerne	Forudsætning der mangler ved mandatsvig
§ 278, stk. 1, nr. 1 underslæb	Tilegnelse af fremmed rørlig ting i egen varetægt	Gerningsmanden behøver ved § 280 ikke at have tingen i varetægt
§ 278, stk. 1, nr. 3 pengeunderslæb	Uretmæssigt forbrug af <i>betroede</i> penge	Midlerne er ved § 280 ikke betroet, men blot underlagt gerningsmandens dispositionsadgang
§ 279 bedrageri	Retsstridig fremkaldelse/udnyttelse af en <i>vildfarelse</i> hos offeret	Ved § 280 opstår ingen vildfarelse – offeret har allerede givet gerningsmanden dispositionen
§ 279 a databedrageri	Uretmæssig ændring/tilføjelse af data eller programmer	Ved § 280 misbruges en lovlig adgang, ikke systemet

Den skarpeste afgrænsning i nyere praksis findes i Østre Landsrets omkvalificering i det såkaldte region-/IT-leverandørkompleks, som Højesteret behandlede i [170/2019](#) og [171/2019](#). En bonuspulje på 1-1½ % af leverandørens omsætning til regionen var opsparet på en finanskonto hos leverandøren; puljen tilhørte

regionen, men kunne kun anvendes ved en medarbejder hos leverandøren. Landsretten fandt, at midlerne dermed ikke var betroet:

Puljemidlerne var som nævnt registreret på en finanskonto hos X A/S, og T3 kunne ikke uden bistand fra en X A/S-medarbejder råde over dem. Landsretten finder under disse omstændigheder, at puljemidlerne ikke kan anses for "betroet" T3 af regionen.

En uberettiget råden over midlerne findes i stedet at burde henføres under straffelovens § 280, nr. 2, om mandatsvig, hvis gerningsindhold er dækket af anklageskriftets beskrivelse af de faktiske omstændigheder.

Anklagemyndigheden beskrev for Højesteret slægtskabet mellem bestemmelserne præcist:

Gerningsindholdet i bestemmelsen om pengeunderslæb (...) og mandatsvigsbestemmelsen (...) er meget nært beslægtede, ligesom der ofte vil være et overlap mellem de to bestemmelser, særligt når der er tale om betroede ansattes misbrug af stillingen foretaget med forsæt til at opnå en uberettiget vinding. Fælles for de to forbrydelser er således, at gerningsmanden i kraft af sin stilling befinder sig i en situation, hvor han har en faktisk mulighed for at disponere med den virkning, at en anden lider et tab.

At afgrænsningen kan gå begge veje inden for samme sag illustreres af [99-2251/2024](#), hvor Retten i Esbjerg den 30. juni 2025 delte 16 forhold op efter hævemetoden: hævninger foretaget i hæveautomat med det udleverede kort blev kvalificeret som mandatsvig efter [§ 280, nr. 2](#), mens hævninger over disken i banken – hvor midlerne lovligt var modtaget på den forurettedes vegne – blev kvalificeret som pengeunderslæb efter [§ 278, stk. 1, nr. 3](#). Tiltalte blev samtidig frifundet for tyveri efter [§ 276](#), fordi hun havde fået kort, kode og fuldmagter udleveret af den forurettede.

Også anklagemyndighedens interne retningslinjer forudsætter, at afgrænsningen kan udnyttes processuelt. I [cirkulæreskrivelsen om forelæggelse for statsadvokaterne af sager om påtaleundladelse](#) gengives motivudtalelserne fra [betænkning nr. 1066/1986 om bekæmpelse af økonomisk kriminalitet](#), hvorefter der "i videre omfang [gives] mulighed for at begrænse tiltalen til bestemmelser, som efter deres indhold er subsidiære, f.eks. mandatsvig i forhold til bedrageri".

LOV	Straffeloven § 276	Straffeloven § 278, stk. 1	Straffeloven § 279	Straffeloven § 280
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret hjemviser sag om mandatsvig og bestikkelse grundet Landsrettens manglende partshøring ved ændring af straffebestemmelse			31.08.2020
	Byretten · Omsorgssvigt og omfattende økonomisk kriminalitet: Hjælper dømt for underslæb og mandatsvig mod sårbar borger			30.06.2025

§ 3 Strafferammerne i §§ 285-287 og straffniveauet i praksis

§ 280 indeholder ingen selvstændig strafferamme. Sanktionen findes i de fælles rammebestemmelser for berigelsesforbrydelserne:

- [§ 287, stk. 1](#) – bøde, når forholdet er af mindre strafværdighed på grund af omstændighederne, genstandens værdi eller formuetabets størrelse; straffen kan bortfalde under i øvrigt formildende omstændigheder.
- [§ 285, stk. 1](#) – normalrammen: fængsel indtil 1 år og 6 måneder.
-

§ 286, stk. 2 – fængsel indtil 8 år, når forholdet er af særligt grov beskaffenhed "navnlig på grund af udførelsesmåden, eller fordi forbrydelsen er udført af flere i forening, eller som følge af omfanget af den opnåede eller tilsigtede vinding, eller når et større antal forbrydelser er begået".

Denne systematik går tilbage til 1930-straffeloven og havde ifølge Torps betænkning af 1917 netop til formål at "gennemføre Ensartethed i Behandlingen så fuldkomment, at den ret ørkesløse Strid om den rette Afgrænsning mellem Tyveri, Underslæb, Bedrageri o.s.v. mister praktisk Betydning" – gengivet i [betænkning nr. 1581/2023, bind III, s. 228](#).

Strafudmålingsudvalget konstaterer i [betænkning nr. 1581/2023, bind I, s. 91](#), at der hverken i bemærkningerne til § 280 eller til §§ 285-287 er givet "mere præcise anvisninger vedrørende strafudmålingen", og at niveauet derfor beror på retspraksis alene. Udvalgets gennemgang giver følgende billede:

Ramme	Antal trykte domme	Strafspænd	Bærende hensyn
§ 280, jf. § 287	0 nyere	–	Ingen nyere trykt praksis
§ 280, jf. § 285, stk. 1	7	14 dage til 1 år og 6 måneders fængsel	Værdien af det tilegnede; periodens længde; tillidsforholdet
§ 280, jf. § 286, stk. 2	11	1 år og 6 måneders til 7 års fængsel	Værdien; periodens længde; egen personlig vinding; planlægning og systematik

I den lave ende af § 285-rammen nævner udvalget 14 dages fængsel for misbrug af en arbejdsgivers benzinkort for 7.298 kr., 30 dages fængsel for uberettiget brug af en lastbil og misbrug af benzinkort for 10.000 kr., og 40 dages fængsel til en kommunalt ansat, der bestilte en køkkenmaskine for 21.250 kr. og fik pengene indsat på egen konto. I den høje ende udmåles 1 år og 3 måneder til 1 år og 6 måneder for tilegnelse af mellem 550.000 kr. og 1,4 mio. kr., mens 10 måneders fængsel blev udmålt til en pædagog, der som kontaktperson på en boenhed havde misbrugt sin adgang til at handle med retsvirkning for to beboere for ikke under 220.000 kr. – jf. [bind III, s. 353](#).

Blandt de trykte § 286, stk. 2-domme, som udvalget refererer, er **U 2004.2212Ø**, hvor en bankansat fik 2 år og 6 måneders fængsel for mandatsvig over for banken for ca. 27 mio. kr. med et faktisk tab på 4.647.919 kr. samt underslæb over for en kunde for 806.098 kr. over ca. 6 år; landsretten fandt her, at den betroede stilling, forholdenes beskaffenhed, de betydelige beløb og forløbet over flere år udelukkede en delvis betinget straf med samfundstjeneste. Tilsvarende blev der i **TfK 2022.191V** udmålt 2 år og 6 måneders fængsel for mandatsvig af særligt grov beskaffenhed, til dels på forsøgsstadiet. Udvalget refererer endvidere en højesteretssag, hvor det blev tillagt væsentligt skærpende betydning, at tiltalte groft havde misbrugt sin stilling som borgmester, jf. [§ 81, nr. 8](#), og hvor straffen blev fastsat til 2 års fængsel uden nogen betinget del – heller ikke med vilkår om samfundstjeneste.

Databasens praksis ligger på linje. I Østre Landsrets dom af 31. august 2011, [15-3102/2011](#), om fiktive faktureringer for 8,2 mio. kr. blev hovedmanden idømt 4 år og 6 måneders fængsel, medvirkeren 3 år og 3 måneder og hvidvaskeren 2 år og 9 måneder, med solidarisk erstatning på 8,2 mio. kr. og konfiskation af udbyttet. I [S-513-12](#) blev en direktør, der over tre regnskabsår havde hævet 4,5 mio. kr. til privatforbrug dækket af fiktive fakturaer, idømt 3 års ubetinget fængsel.

PRAKSIS	Landsretten · Direktør dømt for bedrageri og mandatsvig af særlig grov karakter samt rettighedsfrakendelse	01.11.2012
	Landsretten · Dom for groft mandatsvig, bedrageri og hvidvask i sag om fiktive faktureringer for 8,2 millioner kroner	31.08.2011

§ 280, nr. 1 – misbrug af anvisningsfuldmagt, indkøbsbeføjelse og betalingskort

Den klassiske nr. 1-sag er den ansatte, der har fået en formel adgang til at forpligte arbejdsgiveren og bruger den til egen fordel.

Anvisningsfuldmagten. I [SS 1-25500/2010](#) havde en ansat i et forsikringsselskab en anvisningsfuldmagt med et loft på 1.000.000 kr. og overførte i perioden 28. december 2009 til 10. marts 2010 forsikringssummer til egne konti, hvorved selskabet led et tab på 1.029.072 kr. Københavns Byret henførte forholdet under [§ 280, stk. 1, nr. 1](#), jf. [§ 286, stk. 2](#), og fastsatte straffen til 1 år og 3 måneders fængsel. Straffen blev gjort betinget med 240 timers samfundstjeneste efter [§ 56, stk. 2](#):

Retten har herved lagt vægt på tiltaltes særdeles gode personlige forhold, på det oplyste om baggrunden for kriminaliteten, og at en betydelig del af det skyldige beløb er tilbagebetalt, og der er indgået en tilbagebetalingsordning vedrørende den resterende del af beløbet.

Indkøbsbeføjelsen. I [SS. nr. 2-1674/2007](#) dømte Retten i Svendborg en tømrermester for mandatsvig efter [§ 280, stk. 1](#) ved at have misbrugt firmaets indkøbsaftaler til privat anskaffelse af hvidevarer, en bogreol og elektronik – et forhold, der blev henført under normalrammen i [§ 285, stk. 1](#), delvis på forsøgsstadiet efter [§ 21](#).

Betalingskortet. Anklagemyndighedens vejledning [Strafpåstande i sager om overtrædelse af militær straffelov mv.](#) behandler afgrænsningen mellem pligtforsømmelse og mandatsvig ved misbrug af tjenstlige betalingskort udførligt. Om vurderingen hedder det:

Spørgsmålet om, hvorvidt en anvendelse af det firmahæftende betalingskort i strid med bestemmelsesgrundlaget konstituerer et strafbart forhold, herunder om forholdet må anses som grov pligtforsømmelse efter militær straffelov § 27 eller f.eks. subsummeres som mandatsvig efter straffelovens § 280, nr. 1, beror på en konkret vurdering af forholdets karakter eller grovhed.

De momenter, vejledningen opregner, er den subjektive tilregnelser, beløbets størrelse, antallet af transaktioner og deres tidsmæssige udstrækning, om kortet er brugt til rent privatforbrug eller under en tjensterejse, og om det "forsætligt [er] anvendt som en slags låneadgang". Konklusionen er kategorisk: "Kan det godtgøres, at kortet er anvendt med berigelseshensigt, vil der blive rejst tiltale for mandatsvig efter straffelovens § 280 i sammenstød med militær straffelov § 27, stk. 1". Vejledningen anfører videre, at hvor uautoriseret brug som udgangspunkt straffes med bøde, indbringes sagen – når der tillige foreligger [§ 280, nr. 1](#) – "som udgangspunkt for retten med påstand om **fængselsstraf**". Som eksempel nævnes Østre Landsrets dom af 14. juni 2018, hvor en officer blev fundet skyldig i mandatsvig efter § 280 og grov pligtforsømmelse ved uberettiget at have betalt 928,60 € privat med sit tjenstligt udleverede betalingskort.

Også misbrug af hæve- og betalingskortadgang uden for ansættelsesforhold rammes. I [Retten nr. 1036/2013](#) blev en tiltalt, der i sommeren 2012 udnyttede sin arbejdsmæssige adgang til at handle med retsvirkning for et

pengeinstitut, dømt for mandatsvig efter § 280, stk. 1 i en tilståelsessag, med betinget fængsel og erstatningspligt over for pengeinstituttet.

LOV

Straffeloven § 56, stk. 2

Straffeloven § 280

Straffeloven § 285, stk. 1

Straffeloven § 286, stk. 2

PRAKSIS	Byretten · Betinget fængsel for mandatsvig gennem misbrug af hævekort uden dækning	19.03.2013
	Byretten · Dom for mandatsvig af særlig grov beskaffenhed mod forsikringsselskab	21.09.2011
	Byretten · Domfældelse for mandatsvig mod tørmester i Svendborg	23.01.2008

§ 280, nr. 2 – varetagelsespligten hos ledelse, formueforvaltere og omsorgspersoner

Nr. 2 rammer den, der har pligt til at varetage en andens formueanliggende og handler mod dennes tarv. Personkredsen er bred: selskabsledelse, fondsforvaltere, formueforvaltere, kontaktpersoner og omsorgsansatte.

Fondsforvalteren. I 1-1053/2015 havde en 70-årig forvalter for en fond i perioden 1. maj 2012 til 3. marts 2014 i 43 tilfælde overført i alt 439.500 kr. fra fondens driftskonto til sine egne og sin søns konti; fondens tab udgjorde 430.000 kr. Retten i Lyngby udmålte 8 måneders fængsel efter § 285, stk. 1, men gjorde straffen fuldt betinget efter § 56, stk. 1:

Under hensyn til tiltaltes alder samt til hans helbredsmæssige situation, der [gør] afsoning af frihedsstraf reelt umulig, er det forsvarligt at gøre straffen betinget i medfør af straffelovens § 56, stk. 1.

Omsorgspersonen. 99-2251/2024 angik en sundhedshjælper, der havde fået betalingskort, kode og fuldmagter udleveret af en sårbar borger med henblik på indkøb, men systematisk hævdede beløb ud over det nødvendige – i alt op mod 120.000 kr. fordelt på 16 forhold. Retten fandt, at forholdene hverken i omfang, karakter eller værdi var af særligt grov beskaffenhed efter § 286, stk. 2, og udmålte 6 måneders betinget fængsel efter normalrammen. I skærpende retning indgik antallet af forhold, den samlede værdi og at forbrydelserne var begået som led i hvervet som sundhedshjælper for en sårbar person; i formildende retning at der var forløbet over tre år fra sidste forhold til domsafsigelsen.

Selskabsledelsen. Ledelsens dispositioner udgør den tungeste sagsgruppe. I S-3313-11 havde en direktør og medejer over tre år systematisk overført 3,5 mio. kr. fra selskabets konti til private konti ved hjælp af falske fakturaer og fiktive konsulentkontrakter; landsretten stadfæstede ubetinget fængsel samt frakendelse af retten til at deltage i ledelsen af erhvervsvirksomhed. I S-513-12 afviste landsretten forswarets synspunkt om, at hævnningerne blot var et mellemværende med tilbagebetalingshensigt:

Retten finder ikke, at forklaringen om, at de store beløb alene var fejlbehæftede lån eller mellemværender, kan afkræfte den tiltaltes forsæt til uberettiget berigelse på selskabets bekostning.

Dette er kernen i afgrænsningen mod det blotte forretningsmæssige skøn: mandatsvig forudsætter, at der kan påvises en uberettiget vinding og et hertil svarende tab – ikke blot at dispositionen var uklog. I Sag 105/2013 havde en direktør kort før konkursbegæringen overført driftsaktiver med en anslået markedsværdi på 3,5 mio. kr. til sit eget selskab for 500.000 kr. Landsretten fandt forsættet bevist ud fra det tætte tidsforhold mellem konstateret insolvens og overførslen samt den markante værdiforskel:

Retten finder det bevist, at overførslen af aktiverne skete i strid med almindelige økonomiske interesser for selskabet og med det klare formål at unddrage aktiverne fra konkursbehandlingen.

Straffen blev 1 år og 6 måneders fængsel, heraf 6 måneder ubetinget, samt erhvervsforbud i 5 år. Sagen viser samtidig det typiske sammenstød mellem § 280 og § 283 om skyldnersvig, når dispositionen både skader selskabet og kreditorerne – en kombination der også ses i [SS-2147/2013-LYN](#) om ophævelse af navneforbud i et større kompleks af skyldnersvig og mandatsvig, hvor Retten i Lyngby lagde vægt på sagens grovhed og samfundsmæssige betydning.

Den strafferetlige og den civilretlige side følges typisk ad: samme handlinger, der udgør mandatsvig, aktiverer ledelsesansvaret efter [selskabsloven § 361, stk. 1](#), hvorefter stiftere og medlemmer af ledelsen, "som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapitalsselskabet skade", er pligtige at erstatte denne. Kombinationen af § 280 og [selskabsloven § 361](#) ses bl.a. i [SS 2-24331/2013](#) om erstatningsansvar for en tidligere direktør. Uden for det strafferetlige spor kan de samme dispositioner give rådgiveransvar, jf. [BS-3534/2018-ARH](#), hvor advokat, advokatfirma og direktør solidarisk blev dømt til at betale 942.861 kr., fordi en virksomhedsoverdragelse gennemført få minutter før konkursdekretet tilsidesatte princippet om ligebehandling af kreditorerne.

LOV

[Selskabsloven § 361, stk. 1](#)[Straffeloven § 56, stk. 1](#)[Straffeloven § 280](#)[Straffeloven § 283](#)

PRAKSIS	Landsretten · Erstatningsansvar for tidligere direktør: Groft mandatsvig og misbrug af selskabsmidler	18.12.2013
	Landsretten · Dom for groft mandatsvig og skyldnersvig: Direktør idømt ubetinget fængsel og erhvervsforbud	04.09.2013
	Landsretten · Direktør dømt for bedrageri og mandatsvig af særlig grov karakter samt rettighedsfrakendelse	01.11.2012
	Landsretten · Dom for groft bedrageri og mandatsvig af direktør: Ubetinget fængsel og frakendelse af virksomhedsret	09.02.2012
	Byretten · Omsorgssvigt og omfattende økonomisk kriminalitet: Hjælper dømt for underslæb og mandatsvig mod sårbar borger	30.06.2025
	Byretten · Dom om erstatningsansvar for advokat og direktør ved omstødelig virksomhedsoverdragelse	27.03.2019
	Byretten · Mandatsvig for 430.000 kr. mod fondsmidler – Betinget fængselsstraf grundet tiltaltes alder og svære helbred	15.05.2015
	Byretten · Ophævelse af navneforbud for sigtet i omfattende sag om økonomisk kriminalitet og boligsvindel	26.08.2013

Mandatsvig mod offentlige midler – »skyggekonto«-komplekset i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse

Det mest gennearbejdede nyere sagskompleks om mandatsvig i offentlig forvaltning er sagen om Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse (FES), som er behandlet i tre samhørende afgørelser i databasen.

Mekanikken. Vestre Landsret lagde i [SS-1052/2023-VLR](#) til grund, at der i FES herskede et ledelsesmæssigt pres for at få årets bevillinger brugt, at forudbetaling af leverandører blev accepteret, og at manglende funktionsadskillelse gjorde det muligt for en projektleder at opbygge tilgodehavender hos leverandørerne. Sidst på året blev der udstedt indkøbsordrer på beløb tæt på udbudsgrænsen – ofte højere end den forventede pris – og arbejdet blev registreret som »varemodtaget«, selv om det ikke var udført. Overskuddet hos leverandøren udgjorde en »skyggekonto«, der ikke fremgik af forsvarets systemer, men blev administreret i regneark hos

projektlederen og leverandørerne. Landsretten fastslog, at praksissen **ikke** generelt var kendt eller accepteret af ledelsen.

Hovedmanden. Ved Retten i Holstebros dom af 5. januar 2024, [SS-2766/2023-HOL](#), blev projektlederen fundet skyldig i mandatsvig af særligt grov beskaffenhed efter [§ 280, nr. 1](#), jf. [§ 286, stk. 2](#), og passiv bestikkelse efter [§ 144](#), for private indkøb af designermøbler, køkkener og havemaskiner for 2.338.272,62 kr. i perioden 2013-2019, samt forsøg herpå for 662.385 kr. Straffen blev fastsat til fængsel i 3 år, hvoraf kun 6 måneder skulle afsones:

Retten har ved strafudmålingen lagt vægt på forholdenes karakter og omfang. Retten finder efter en samlet vurdering af omstændighederne i sagen, herunder navnlig tiltaltes alder, helbredsforhold og den omstændighed, at tiltalte nu har givet oplysninger, som vurderes at være afgørende for opklaringen af strafbare handlinger begået af andre, og efter anklagemyndighedens påstand, at det undtagelsesvist er forsvarligt at gøre en del af straffen betinget.

Der blev konfiskeret 1.325.674 kr. samt en lang række genstande efter [§ 75, stk. 1](#) og [§ 76 a](#), og tiltalte skulle betale 2.338.272,62 kr. i erstatning.

Medvirkerne. Byretten frifandt i [SS-3594/2022-HOL](#) af 10. maj 2023 samtlige seks øvrige tiltalte – fire fysiske personer og to selskaber – men Vestre Landsret ændrede dette den 16. september 2024. Landsretten henførte alle forhold mod den overordnede kontorchef under [§ 286, stk. 2](#) med følgende begrundelse:

Landsretten har ved vurderingen lagt afgørende vægt på, at Tiltalte 1 var ansat som højststående embedsmand med vidtgående dispositionsbeføjelser, og at han i tre tilfælde har formået en underordnet ansat til at begå mandatsvig med henblik på, at han selv opnåede en uberettiget vinding.

Strafudmålingen viser dog en markant forskel mellem hovedmand og medvirkende. I skærpende retning indgik kriminalitetens art, de ledende stillinger, det særligt kvalificerede tillidsbrud og at overtrædelserne var begået i forening og systematisk; i formildende retning gode personlige forhold, alder og den lange tid siden forholdene. Landsretten fandt det "undtagelsesvist forsvarligt" at gøre samtlige personlige straffe betingede:

Tiltalt	Bestemmelser	Straf
Kontorchef	§ 280, nr. 1 , § 286, stk. 2 , § 144	6 md. betinget, 120 timers samfundstjeneste
Leverandør (køkkenfirma)	§ 280, nr. 1 , § 285, stk. 1 , § 122	4 md. betinget, 100 timers samfundstjeneste
Leverandør (malerfirma, direktør)	§ 280, nr. 1 , § 21 , § 122	60 dage betinget
Malerfirmaet (selskab)	§ 280, nr. 1 , § 21 , § 25 , § 306	Bøde 50.000 kr.

Sagen viser, at leverandørsiden kan rammes ad to spor samtidig: som medvirken til mandatsvig efter [§ 23](#) og som aktiv bestikkelse efter [§ 122](#), og at også selskaber kan pålægges strafansvar efter [§ 306](#).

Andre offentlige spor. Misbrug af offentlige tilskudsmidler behandles i [SS 4-26709/2012](#), hvor en direktør systematisk misbrugte et statsligt udviklingstilskud på 4,5 mio. kr. gennem falsk dokumentation og privat anvendelse; forholdet blev henført under både [§ 279](#) og [§ 280](#) med rettighedsfrakendelse efter [§ 79](#). Det bør her fremhæves, at [§ 289](#) efter sin ordlyd **ikke** dækker mandatsvig: bestemmelsen angår særligt grove overtrædelser af skatte-, told-, afgifts- eller tilskudslovgivningen eller af [§ 289 a](#), og finder efter [§ 289, stk. 2](#) kun anvendelse, hvis der i den pågældende lovgivning er henvist til bestemmelsen. Uretmæssig anvendelse af tilskudsmidler til

andre formål end de bevilgede rammes derimod selvstændigt af [§ 289 a, stk. 2](#). Kombinationen af mandatsvig og skatteunddragelse ses i [60-2986/2013](#), hvor omfang og varighed var afgørende for forsætsvurderingen.

LOV

Straffeloven § 122

Straffeloven § 144

Straffeloven § 280

Straffeloven § 286, stk. 2

Straffeloven § 289

Straffeloven § 289a, stk. 2

PRAKSIS	Landsretten · Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse	16.09.2024
	Landsretten · Dom for groft skattesvig og mandatsvig i forbindelse med virksomhedsdrift	12.12.2013
	Landsretten · Groft Bedrageri og Mandatsvig mod Selskabsdirektør ved Misbrug af Statslige Tilskudsmidler	22.10.2012
	Byretten · Dom for mandatsvig og passiv bestikkelse i Styrelse	05.01.2024
	Byretten · Frifindelse i sag om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarets Ejendomsstyrelse	10.05.2023

§ 7 Bevistemaet: hvorfor mandatsvigssager falder på forsættet

Objektivt er mandatsvig ofte let at konstatere – en betaling er foretaget, en vare er leveret, et tab er indtrådt. Det, der afgør sagerne, er, om den tiltalte indså, at dispositionen skete på den forurettedes regning, og at han derved opnåede en uberettiget vinding.

Byrettens frifindelser i [SS-3594/2022-HOL](#) er en instruktiv katalogisering af, hvor beviset kan briste:

- **Manglende bevis for finansieringskilden.** For køkkenet til kontorchefens sommerhus fandt retten det "påfaldende", at betaling først skete i december 2019, da sagen kom frem, men det kunne ikke udelukkes, at den manglende fakturering skyldtes en menneskelig fejl hos leverandøren: "Der er ikke ført det for domfældelse fornødne bevis for, at Tiltalte 1 er skyldig i overtrædelse af straffelovens § 144 eller § 280, nr. 1."
- **Manglende bevis for leverandørens forsæt.** Om køkkenfirmaets indehaver: "Efter en samlet vurdering finder retten ikke, at det med den for domfældelse fornødne sikkerhed er bevist, at Tiltalte 2 har indset, at disse indkøb helt eller delvist var til privat brug, eller at han uberettiget ydede ansatte ved forsvaret en fordel."
- **Rådgiverudsagn som forsætsafværgende moment.** Om el-leverandøren, hvis økonomiansvarlige havde advaret om forretningsgangen, men hvor direktøren forelagde advarslen for sin revisor, der var uenig, fandt retten ikke det fornødne forsæt godtgjort.
- **Fuldbyrdelsestidspunktet.** For emhætten og vaskemaskinen fandt byretten, at mandatsviget var fuldbyrdet allerede, da midlerne blev overført til skyggekontoen med henblik på uvedkommende anvendelse – den efterfølgende bestilling og modtagelse kunne derfor ikke straffes som mandatsvig.

Vestre Landsret nåede i [SS-1052/2023-VLR](#) til modsat resultat for flere af forholdene ved at lægge vægt på indicier: at bestillingen var påført et ordrenummer knyttet til forsvaret, at hovedmanden havde forklaret at den tiltalte vidste, tingene kom fra en skyggekonto, at fakturaer var påført privatadresse som leveringsadresse, og at den tiltaltes efterfølgende adfærd – panisk henvendelse og betaling, da sagen kom i medierne – talte imod hans forklaring. Landsrettens konklusion var, at den tiltalte "anså det for overvejende sandsynligt, at køkkenet mv. ville blive betalt af forsvaret" – dvs. sandsynlighedsforsæt.

Den parallelle bestikkelsesretlige bevisproblematik ses i [SS-12682/2021-KBH](#) og [SS-790/2022-OLR](#), hvor byretten frifandt en afdelingschef, fordi hun havde udført reelt arbejde til markedspris, mens Østre Landsret

dømte for passiv bestikkelse efter [§ 144](#), fordi den gensidige tildeling af opgaver var egnet til at påvirke hendes uvildighed, og fordi hun havde holdt forholdet skjult for myndigheden.

At mandatsvigssager er blandt de bevismæssigt tungeste, er anerkendt i anklagemyndighedens egne retningslinjer. Efter [cirkulæreskrivelsen om forelæggelse m.v. for statsadvokaterne](#) sker forelæggelse i sager om bedrageri, mandatsvig og dokumentfalsk "i almindelighed i sager, der er særligt indviklede eller tvivlsomme", herunder navnlig sager, "hvor forholdet er begået under udøvelse af erhvervsvirksomhed, og hvor tiltalebeslutningen forudsætter komplicerede regnskabsmæssige bedømmelser og vurderinger af underliggende civile og forretningsmæssige forhold". De særlige processuelle udfordringer i denne sagstype var netop temaet for [betænkning nr. 1454/2004 om behandlingen af større straffesager om økonomisk kriminalitet](#).

LOV	Straffeloven § 144	Straffeloven § 280	
PRAKSIS	Landsretten · Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse		16.09.2024
	Landsretten · Landsretsdom for bestikkelse: Afdelingschef i offentlig myndighed dømt for at modtage konsulentopgaver fra ekstern leverandør		18.01.2024
	Byretten · Frifindelse i sag om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarets Ejendomsstyrelse		10.05.2023
	Byretten · Frifindelse i sag om bestikkelse i offentlig tjeneste		08.03.2022

§ 8 Forældelse – strafferammen afgør, om forholdet kan pådømmes

Fordi § 280 ikke har egen strafferamme, afgøres forældelsesfristen af, hvilken af rammebestemmelserne forholdet henføres under. Efter [§ 93, stk. 1](#) er fristen 2 år ved strafferammer op til 1 års fængsel, 5 år ved rammer op til 4 år og 10 år ved rammer op til 10 år. Det giver følgende praktisk vigtige skæring:

Subsumption	Strafferamme	Forældelsesfrist
§ 280, jf. § 287, stk. 1	Bøde	2 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 1
§ 280, jf. § 285, stk. 1	1 år og 6 måneder	5 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 2
§ 280, jf. § 286, stk. 2	8 år	10 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 3

Konsekvensen ses direkte i FES-komplekset. I byrettens dom [SS-3594/2022-HOL](#) fandt retten, at kontorchefen faktisk havde medvirket til mandatsvig vedrørende elmarkisen til hans sommerhus i 2014, men frifandt alligevel: forholdet kunne ikke henføres under [§ 286, stk. 2](#), sigtelse skete først i 2020, og forholdet var dermed forældet efter 5-årsfristen. Vestre Landsret nåede i [SS-1052/2023-VLR](#) modsat resultat, netop fordi landsretten henførte forholdene under [§ 286, stk. 2](#), hvorved 10-årsfristen fandt anvendelse og forældelse ikke var indtrådt. Vurderingen af "særligt grov beskaffenhed" er dermed ikke blot et strafudmålings spørgsmål – den er afgørende for, om der overhovedet kan straffes.

Forældelsesspørgsmålet spillede tilsvarende en rolle i Højesterets sag [170/2019](#) og [171/2019](#), hvor den ene tiltalte gjorde gældende, at forholdet var ophørt med rejsens afslutning den 19. december 2012, og at han hverken var sigtet eller tiltalt for mandatsvig den 19. december 2017. Højesteret nåede dog ikke frem til at tage stilling til realiteten.

LOV	Straffeloven § 93, stk. 1	Straffeloven § 285, stk. 1	Straffeloven § 286, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret hjemviser sag om mandatsvig og bestikkelse grundet Landsrettens manglende partshøring ved ændring af straffebestemmelse			31.08.2020

Landsretten · Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse

16.09.2024

Byretten · Frifindelse i sag om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarets Ejendomsstyrelse

10.05.2023

§ 9 Klientmidler, betroede formuer og professionsansvaret ved siden af straffesagen

Advokater, bobestyrere, kuratorer og professionelle værger befinder sig i kerneområdet for § 280, nr. 2, fordi de netop har til opgave at varetage andres formueanliggender. Her suppleres straffesagen af et detaljeret administrativt regelsæt og et selvstændigt disciplinært spor.

Den centrale forskrift er [bekendtgørelsen om godkendelse af vedtægt om advokaters pligter med hensyn til behandlingen af betroede midler](#) (klientkontovedtægten), udstedt med hjemmel i [retsplejeloven § 127](#). Vedtægten kræver bl.a., at klienttilsvaret indestår på en særskilt klientbankkonto, at penge indsættes "uden unødigt ophold", at klientbogholderiet føres hver åbningsdag, at der dagligt sikres overensstemmelse mellem bogholderiet og indeståendet, og at der kun må hæves beløb, der udbetales til klienten eller som led i klientens sag, beløb advokaten har til gode i henhold til bogført mellemværende, eller overskydende beløb efter afstemning. Vedtægtens rækkevidde udstrækkes til de tilstødende hverv: efter [bekendtgørelsen om tilsyn med konkursboer § 2](#) er kuratorer underlagt vedtægten, efter [bekendtgørelsen om bobestyrere § 19](#) gælder det samme for bobestyrere, og efter [bekendtgørelsen om værgemål § 18](#) for advokater der virker som faste eller professionelle værger.

Tilsidesættelse af vedtægten er efter dens § 19 en tilsidesættelse af advokatpligterne, som Advokatrådet kan indbringe for Advokatnævnet. Nævnets praksis viser, at grove overtrædelser fører til frakendelse uafhængigt af, om der rejses straffesag:

- I [2024-2041](#) frakendte nævnet en advokat retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre og pålagde en tillægsbøde på 100.000 kr. for otte forhold, herunder manglende bogføring og uberettigede hævninger af betydelige beløb på klientkontoen.
- I [2025-1104](#) skete frakendelse indtil videre og tillægsbøde på 80.000 kr. bl.a. for uberettigede dispositioner og hævninger af klientmidler fra to dødsboer for samlet over 700.000 kr. samt bevidst vildledning af Advokatrådets tilsyn.
- I [2023-4041](#) blev der truffet afgørelse om midlertidig frakendelse efter [retsplejeloven § 147 c, stk. 5](#) under sagens behandling ved sammenblanding af klientmidler.

Sporene mødes, når straffesagen kommer først: i [2022-2521](#) afviste nævnet for tredje gang at ophæve en frakendelse, der havde baggrund i domfældelse for underslæb efter [§ 278, stk. 1](#) og rettighedsfrakendelse efter [§ 79, stk. 1](#). Den strafferetlige side af klientmiddelmisbrug ses i [SS-1876/2010-SVE](#), hvor en advokat, der systematisk havde overført klientmidler til dækning af private aktieinvesteringer og tab, blev dømt efter [§ 278, stk. 1](#), jf. [§ 286, stk. 2](#), med fængselsstraf og frakendelse af retten til at udøve advokatvirksomhed – et illustrativt eksempel på, at klientkontomidler netop *er* betroede, og at forholdet derfor som udgangspunkt henføres under underslæb frem for mandatsvig.

Omvendt fører ikke enhver uheldig disposition over klientmidler til ansvar. I [BS-26819/2021-LYN](#) frifandt Retten i Lyngby en advokat for et erstatningskrav på 16.650.200 kr. i anledning af udbetaling af et klientkontoindestående til klienten straks efter et skifteretsmøde; retten fandt hverken culpa eller en pligt til at nægte udbetaling for at beskytte et eventuelt kommende konkursbos interesser, idet situationen ikke

var usædvanlig nok til at fravige hovedreglen om pligt til at følge klientens instruks. Grænsen mellem loyal efterlevelse af mandatet og misbrug af det er dermed ikke sammenfaldende med grænsen mellem hensigtsmæssig og uhensigtsmæssig disposition.

LOV

Retsplejeloven § 127

Straffeloven § 79, stk. 1

Straffeloven § 278, stk. 1

Straffeloven § 280

PRAKSIS	Byretten · Frifindelse i sag om erstatningsansvar for advokat ved udbetaling af klientmidler	30.01.2023
	Byretten · Advokat idømt fængsel og rettighedsfrakendelse for groft underslæb med klientmidler	06.02.2012
	Advokatnævnet · Advokat frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed for misbrug af klientmidler fra to dødsboer, vildledning af Advokatrådets tilsyn og manglende ansvarsforsikring	08.04.2026
	Advokatnævnet · Advokat frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre for grove overtrædelser af klientkontovedtægten og hvidvaskloven	23.06.2025
	Advokatnævnet · Advokat midlertidigt frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed under sammenblanding af klientmidler og manglende forsikring	26.02.2024
	Advokatnævnet · Advokatnævnet afslår tredje ansøgning om ophævelse af frakendelse af advokatbeskikkelse	28.11.2022

Følgesanktioner: konfiskation, rettighedsfrakendelse, erstatning og økonomisk kontrol

Fængselsstraffen er sjældent den eneste retsfølge i mandatsvigssager.

Konfiskation. Udbyttet konfiskeres efter [§ 75, stk. 1](#). I [SS-2766/2023-HOL](#) konfiskerede retten 1.325.674 kr. samt et betydeligt antal fysiske genstande – møbler, hvidevarer, havemaskiner og køkkenudstyr – jf. tillige [§ 76 a](#) om udvidet konfiskation. Konfiskation og erstatning kan dog ikke kumuleres for samme beløb: i [SS-1052/2023-VLR](#) frifandt Vestre Landsret kontorchefen for anklagemyndighedens konfiskationspåstand på 124.734,40 kr., netop fordi FES' erstatningskrav blev imødekommet for samme beløb.

Rettighedsfrakendelse. Efter [§ 79, stk. 2](#) kan der ske frakendelse af retten til at deltage i ledelsen af en erhvervsvirksomhed uden at hæfte personligt og ubegrænset – det såkaldte erhvervsforbud. Frakendelsen sker efter [§ 79, stk. 3](#) på tid fra 1 til 5 år eller indtil videre. I [Sag 105/2013](#) blev der idømt erhvervsforbud i 5 år ved siden af fængselsstraffen; tilsvarende frakendelser skete i [S-3313-11](#), [S-513-12](#) og [SS 4-26709/2012](#). I [15-3102/2011](#) blev hovedmanden frakendt direktørrettigheder i 5 år.

Erstatning. Erstatningskravet pådømmes typisk under straffesagen. I FES-komplekset blev der pålagt solidarisk hæftelse mellem hovedmand, den overordnede embedsmand og leverandøren for de beløb, hvor de havde handlet i forening – 82.427,40 kr. solidarisk mellem tre parter og 123.800,29 kr. solidarisk mellem to.

Vilkår om økonomisk kontrol. Ved betingede domme kan retten efter [straffeloven § 57 a](#) fastsætte et særvilkår om økonomisk kontrol. [Rigsadvokatmeddelelsen om særvilkår om økonomisk kontrol](#) pålægger anklagemyndigheden at nedlægge påstand herom i alle sager, hvor kriterierne er opfyldt, og hvor påstanden vil være en betinget frihedsstraf – samt subsidiær påstand i sager, hvor der påstås ubetinget straf, men hvor betinget straf kan komme på tale. Meddelelsen understreger samtidig, at bestemmelsen ikke udvider området for betingede domme:

Der er ikke med straffelovens § 57 a tilsigtet en udvidelse af området for betingede domme i relation til de oplyste lovovertrædelser, og der vil således fortsat skulle nedlægges påstand om ubetinget frihedstraf, hvor dette er udgangspunktet.

Skærpelse efter § 81, nr. 8. Endelig indgår det efter § 81, nr. 8 i almindelighed som skærpende omstændighed, "at gerningen er begået i udførelsen af offentlig tjeneste eller hverv eller under misbrug af stilling eller særligt tillidsforhold i øvrigt" – en bestemmelse der efter sagens natur er anvendelig i næsten alle mandatsvigssager, og som ifølge strafudmålingsudvalgets gennemgang vejer tungt, når gerningsmanden har en ledende offentlig stilling.

LOV

[Straffeloven § 57a](#)

[Straffeloven § 75, stk. 1](#)

[Straffeloven § 79, stk. 2-3](#)

[Straffeloven § 81](#)

PRAKSIS	Landsretten · Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse	16.09.2024
	Landsretten · Dom for groft mandatsvig og skyldnersvig: Direktør idømt ubetinget fængsel og erhvervsforbud	04.09.2013
	Landsretten · Direktør dømt for bedrageri og mandatsvig af særlig grov karakter samt rettighedsfrakendelse	01.11.2012
	Landsretten · Groft Bedrageri og Mandatsvig mod Selskabsdirektør ved Misbrug af Statslige Tilskudsmidler	22.10.2012
	Landsretten · Dom for groft bedrageri og mandatsvig af direktør: Ubetinget fængsel og frakendelse af virksomhedsret	09.02.2012
	Landsretten · Dom for groft mandatsvig, bedrageri og hvidvask i sag om fiktive faktureringer for 8,2 millioner kroner	31.08.2011
	Byretten · Dom for mandatsvig og passiv bestikkelse i Styrelse	05.01.2024

Processuelle rammer – Højesteret 170/2019 om kontradiktion ved ændret subsumption

§ 11

Den vigtigste principielle afgørelse om mandatsvig i nyere dansk praksis handler ikke om gerningsindholdet, men om retssikkerhedsgarantierne i komplekse sager. I 170/2019 og 171/2019 af 31. august 2020 var to tiltalte – en konstitueret IT-direktør i en region og en koncerndirektør hos regionens største IT-leverandør – af Østre Landsret dømt for henholdsvis mandatsvig og medvirken til mandatsvig efter § 280, nr. 2 på grundlag af en tiltale, der angik underslæb efter § 278, stk. 1, nr. 3, jf. § 286, stk. 2. Anklagemyndigheden havde ikke for landsretten nedlagt påstand om anvendelse af § 280, og parterne fik ikke lejlighed til at udtale sig om omkvalificeringen.

Højesteret tog udgangspunkt i [retsplejeloven § 928, stk. 2](#), hvorefter der **skal** gives parterne adgang til at udtale sig, når landsretten vil afsige ny realitetsdom efter en straffebestemmelse, som hverken er anvendt i den ankede dom eller påstået anvendt af anklagemyndigheden:

Det følger af retsplejelovens § 928, stk. 2, at i et tilfælde, hvor landsretten vil afsige ny realitetsdom og dømme efter en straffebestemmelse, som ikke er anvendt i den dom, der er anket, og hvor anklagemyndigheden heller ikke for landsretten har nedlagt påstand om anvendelse af denne bestemmelse, skal landsretten give parterne adgang til at udtale sig herom. Landsretten har som anført ikke iagttaget denne regel.

Anklagemyndigheden anerkendte fejlen, men gjorde gældende, at den ikke kunne have ført til et andet udfald efter [retsplejeloven § 925, stk. 1](#), bl.a. fordi underslæbs- og mandatsvigsbestemmelserne er nært beslægtede, har samme strafferammer og i praksis udmåles ens. Højesteret afviste dette:

Højesteret finder, at der på grund af den manglende høring af parterne ikke er sikkerhed for, at T1 og T2 har haft anledning til at forsvare sig på alle relevante punkter. Der kan derfor ikke bortses fra, at en iagttagelse af reglen i § 928, stk. 2, kunne have medført, at sagen fik et andet udfald, jf. retsplejelovens § 925, stk. 1.

Højesteret ophævede domfældelserne og erstatningsbestemmelserne og hjemviste sagen, men afgrænsede hjemvisningen restriktivt: landsretten skulle ikke på ny prøve frifindelserne for bestikkelse eller de øvrige frifindelser, og heller ikke skyldsspørgsmålet i de forhold, hvor der ikke var sket omkvalificering.

Afgørelsens rækkevidde er, at slægtskabet mellem §§ 278 og 280 – som ellers er et argument for, at omkvalificering er uproblematisk – ikke i sig selv gør høringen overflødig. Forsvaret havde konkret peget på, at mandatsvigsbestemmelsens kendetegn ("ved i et formueanliggende, som det påhviler ham at varetage for den anden, at handle mod dennes tarv") slet ikke var beskrevet i tiltalen, at tiltalen ikke henviste til [§ 23](#) om medvirken, og at der var forskel på den bevismæssige bedømmelse af de enkelte tiltaltes forsæt. Dette var netop punkter, hvor forsvaret kunne have argumenteret, hvis parterne var blevet hørt.

LOV

[Retsplejeloven § 883, stk. 3-4](#)[Retsplejeloven § 925, stk. 1](#)[Retsplejeloven § 928, stk. 2](#)[Straffeloven § 280](#)

PRAKSIS **Højesteret** · Højesteret hjemviser sag om mandatsvig og bestikkelse grundet Landsrettens manglende partshøring ved ændring af straffebestemmelse 31.08.2020

Sammenfatning og afgrænsning til beslægtede berigelsesforbrydelser

Mandatsvig er den tekniske opsamlingsbestemmelse blandt berigelsesforbrydelserne. Den forudsætter hverken tilegnelse eller vildledning – kun at gerningsmanden allerede har en retlig position over andres formue og misbruger den med berigelsesforsæt. Det er dette træk, der gør bestemmelsen til det centrale værktøj mod misbrug af ledelsesbeføjelser, anvisningsfuldmagter, indkøbsordrer og varetagelseshverv.

Praksis kan sammenfattes i fem punkter:

1. **Subsumptionen afgøres af, hvordan midlerne var stillet.** Var de betroet gerningsmanden, er forholdet pengeunderslæb; var de blot underlagt hans dispositionsmulighed – som puljemidler hos en leverandør eller et kort udleveret til indkøb – er det mandatsvig. Sondringen kan endda gå på tværs af forhold inden for samme straffesag.
2. **Beløbet driver strafudmålingen.** Justitsministeriets strafudmålingsudvalg konstaterer i [betænkning nr. 1581/2023, bind III, s. 353](#), at der "generelt lægges stor vægt på værdien af det tilegnede", suppleret af periodens længde, tillidsforholdet, personlig vinding og systematik. Sagerne spænder fra 14 dages fængsel for benzinkortmisbrug til 4 år og 6 måneder i sager om fiktive faktureringer for millionbeløb.
3. **§ 286, stk. 2 er dobbeltvirkende.** Bestemmelsen hæver ikke blot strafferammen til 8 år, men forlænger også forældelsesfristen fra 5 til 10 år – hvilket i FES-komplekset var forskellen mellem frifindelse og domfældelse.

4. **Forsætsbeviset er sagens tyngdepunkt.** Objektivt uberettigede dispositioner fører til frifindelse, hvis det ikke kan bevises, at den tiltalte indså, at betalingen skete på den forurettedes regning. Modsat kan indicier – ordrenumre, leveringsadresser, panisk efterbetaling da sagen kom frem – bære et sandsynlighedsforsæt.
5. **Følgesanktioner er ofte tungere end fængselsstraffen.** Konfiskation efter § 75, stk. 1, erhvervsforbud efter § 79, stk. 2, erstatning efter almindelige regler og selskabsloven § 361, disciplinær frakendelse og vilkår om økonomisk kontrol efter § 57 a rammer typisk samlet.

Afgrænsningen til nabodelikterne er behandlet særskilt: tilegnelse af betroet ejendom hører under [underslæb](#), aktiv vildledning af offeret under [bedrageri](#), manipulation af IT-systemer under [databedrageri](#), forsikringsrelaterede forhold under [forsikringssvig](#), utilbørlige fordele til betroede personer under [bestikkelse](#), og unddragelse af skatte- og afgiftskrav under [skattesvig](#). Den brede systematiske ramme for berigelsesforbrydelserne og deres indbyrdes forhold er behandlet i [Straffelovrådets betænkning nr. 1424/2003 om straffastsættelse og strafferammer II](#).

LOV	Selskabsloven § 361	Straffeloven § 75, stk. 1	Straffeloven § 79, stk. 2
	Straffeloven § 280	Straffeloven § 286, stk. 2	
PRAKSIS	Højesteret · Højesteret hjemviser sag om mandatsvig og bestikkelse grundet Landsrettens manglende partshøring ved ændring af straffebestemmelse 31.08.2020 Landsretten · Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse 16.09.2024 Landsretten · Dom for groft mandatsvig, bedrageri og hvidvask i sag om fiktive faktureringer for 8,2 millioner kroner 31.08.2011 Byretten · Omsorgssvigt og omfattende økonomisk kriminalitet: Hjælper dømt for underslæb og mandatsvig mod sårbar borger 30.06.2025 Byretten · Dom for mandatsvig og passiv bestikkelse i Styrelse 05.01.2024 Byretten · Frifindelse i sag om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarets Ejendomsstyrelse 10.05.2023		

REFERENCE	Lovgrundlag	8 paragraffer
Straffeloven § 81	Straffeloven § 93	stk. 1
Straffeloven § 278	Straffeloven § 279	stk. 1
Straffeloven § 280	Straffeloven § 285	stk. 1
Straffeloven § 286	Straffeloven § 287	stk. 2

MATERIALE	Citerede afgørelser	27 afgørelser
HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS		1
31.08.2020	Højesteret hjemviser sag om mandatsvig og bestikkelse grundet Landsrettens manglende partshøring ved ændring af straffebestemmelse	170/2019 og 171/2019
LANDSRETTE · ANKEINSTANS		9
16.09.2024	Dom om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse	6172-7399

18.01.2024	Landsretsdom for bestikkelse: Afdelingschef i offentlig myndighed dømt for at modtage konsulentopgaver fra ekstern leverandør	4633-5563
18.12.2013	Erstatningsansvar for tidligere direktør: Groft mandatsvig og misbrug af selskabsmidler	SS 2-24331/2013
12.12.2013	Dom for groft skattesvig og mandatsvig i forbindelse med virksomhedsdrift	60-2986/2013
04.09.2013	Dom for groft mandatsvig og skyldnersvig: Direktør idømt ubetinget fængsel og erhvervsforbud	Sag 105/2013
01.11.2012	Direktør dømt for bedrageri og mandatsvig af særlig grov karakter samt rettighedsfrakendelse	S-513-12
22.10.2012	Groft Bedrageri og Mandatsvig mod Selskabsdirektør ved Misbrug af Statslige Tilskudsmidler	SS 4-26709/2012
09.02.2012	Dom for groft bedrageri og mandatsvig af direktør: Ubetinget fængsel og frakendelse af virksomhedsret	S-3313-11
31.08.2011	Dom for groft mandatsvig, bedrageri og hvidvask i sag om fiktive faktureringer for 8,2 millioner kroner	15-3102/2011

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

12

30.06.2025	Omsorgssvig og omfattende økonomisk kriminalitet: Hjælper dømt for underslæb og mandatsvig mod sårbar borger	99-2251/2024
05.01.2024	Dom for mandatsvig og passiv bestikkelse i Styrelse	6059-7246
10.05.2023	Frifindelse i sag om mandatsvig og bestikkelse i Forsvarets Ejendomsstyrelse	4689-5634
30.01.2023	Frifindelse i sag om erstatningsansvar for advokat ved udbetaling af klientmidler	9417-10946
08.03.2022	Frifindelse i sag om bestikkelse i offentlig tjeneste	4621-5550
27.03.2019	Dom om erstatningsansvar for advokat og direktør ved omstødelig virksomhedsoverdragelse	1207-1462
15.05.2015	Mandatsvig for 430.000 kr. mod fondsmidler – Betinget fængselsstraf grundet tiltaltes alder og svære helbred	1-1053/2015
26.08.2013	Ophævelse af navneforbud for sigtet i omfattende sag om økonomisk kriminalitet og boligsvindel	1719-2060
19.03.2013	Betinget fængsel for mandatsvig gennem misbrug af hævekort uden dækning	Rettens nr. 1036/2013
06.02.2012	Advokat idømt fængsel og rettighedsfrakendelse for groft underslæb med klientmidler	6915-8306
21.09.2011	Dom for mandatsvig af særlig grov beskaffenhed mod forsikringsselskab	SS 1-25500/2010
23.01.2008	Domfældelse for mandatsvig mod tømrermester i Svendborg	SS. nr. 2-1674/2007

ADVOKATNÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS

4

08.04.2026	Advokat frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed for misbrug af klientmidler fra to dødsboer, vildledning af Advokatrådets tilsyn og manglende ansvarsforsikring	2025-1104
23.06.2025	Advokat frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed indtil videre for grove overtrædelser af klientkontovedtægten og hvidvaskloven	2024-2041
26.02.2024	Advokat midlertidigt frakendt retten til at udøve advokatvirksomhed under sammenblanding af klientmidler og manglende forsikring	2023-4041
28.11.2022	Advokatnævnet afslår tredje ansøgning om ophævelse af frakendelse af advokatbeskikkelse	2022-2521

PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS 1

16.12.2024	Annullering af parkeringsafgift grundet mangelfuld begrundelse ved to p-skiver	park-7399
------------	--	-----------

FORARBEJDE Betænkninger

6 referencer

Straffelovrådets betænkning om datakriminalitet

nr. 1032 · 1985 · Justitsministeriet

Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet – Betænkning nr. 1066

nr. 1066 · 1986 · Justitsministeriet

Straffelovrådets betænkning om straffastsættelse og strafferammer II – Speciel del

nr. 1424 · 2003 · Justitsministeriet

Behandlingen af større straffesager om økonomisk kriminalitet m.v. – Delbetænkning XI

nr. 1454 · 2004 · Justitsministeriet

Betænkning om strafudmåling

nr. 1581 · 2023 · Justitsministeriet

Betænkning om strafudmåling – Bind III

nr. 1581 · 2023 · Justitsministeriet